

VALTUUSTOALOITE

Sotkamon julkisten ulkoympäristöjen kehittäminen kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi

Esitämme, että Sotkamon kunta parantaa kuntalaisten hyvinvointia laatimalla suunnitelman julkisten ulkoympäristöjen kehittämiseksi. Julkisilla ulkoympäristöillä tarkoitetaan kaikkia kunnan hallinnoimia alueita rakennusten ulkopuolella kaduista lähimetsiin: esimerkiksi puistoja ja viheralueita, leikki- ja liikuntapaikkoja, aukioita ja kevyenliikenteen väyliä, uimarantoja ja virkistysreitistöjä.

Julkiset ulkoympäristöt ovat arjen jokapäiväisiä elinympäristöjä, joissa ihmiset liikkuvat ja viettävät aikaa, joten niiden laatu vaikuttaa suoraan hyvinvointiin. Tutkimusten mukaan vehreä, viihtyisä, kävely-ystävällinen ja saavutettava ympäristö edistää fyysistä terveyttä lisäämällä arkiaktiivisuutta ja luontoyhteyttä, tukee mielenterveyttä ja psyykkistä hyvinvointia tarjoamalla viihtyisiä ja luonnonläheisiä tiloja sekä vahvistaa sosiaalista hyvinvointia mahdollistamalla ihmisten kohtaamiset. Lisäksi turvalliset, esteettömät ja saavutettavat ulkotilat lisäävät yhdenvertaisuutta ja parantavat kaikkien kuntalaisten elämänlaatua. Julkisten ulkoympäristöjen kehittämisellä on myös muita etuja: ne tuottavat pitkällä aikavälillä säästöjä terveys- ja sosiaalimenoissa sekä vahvistavat kunnan elinvoimaa, vetovoimaa ja paikallistaloutta sekä lisäävät kestävyyttä ja ilmastonmuutokseen sopeutumista.

Kunnalla on lakisääteinen vastuu edistää asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä, elinympäristön ja alueen elinvoimaa sekä järjestää palvelut kestävästi yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa (Kuntalaki (410/2015)1§, 37§; Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) 6§). Maankäytön suunnittelun tavoitteena on puolestaan luoda turvallinen, terveellinen ja viihtyisä elinympäristö, joka huomioi mm. eri väestöryhmät, kestävä kehityksen sekä luonnon ja kulttuuriympäristön arvot (Alueidenkäyttölaki (132/1999 1§ ja 5§). Sotkamon kuntastrategian kärkiä ovat elinvoimaisuus, hyvinvointi ja turvallisuus sekä saavutettavuus.

Sotkamon julkisia ulkoympäristöjä on kehitettävä strategisen suunnittelun, kaavoituksen ja viheralue-suunnittelun avulla sekä toteuttamalla/peruskorjaamalla ja hoitamalla kyseisiä ympäristöjä. Lähtökohdiana kehittämisessä on kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen, paikkalähtöisyys, pitkäjänteisyys ja kunnan rajallisten resurssien huomioiminen. Kehittämisessä on edistettävä esimerkiksi seuraavia asioita:

- kävely-, pyöräily- ja virkistysverkostoa erityisesti taajama-alueella
- viherverkostoa, ekologisia yhteyksiä, luonnon monimuotoisuutta ja luontopohjaisia ratkaisuja erityisesti taajama-alueella
- taajamakeskustojen elävyyttä ja taajamavihreän lisäämistä, vehreyden määrää
- kulttuuriympäristön ylläpitoa ja vahvistamista sekä paikallisen identiteetin vahvistamista
- saavutettavuutta
- esteettömyyttä
- esteettisyyttä
- viihtyisyyttä
- toimivuutta ja
- turvallisuutta.

Hyvinvointia tukeva julkinen ulkoympäristö tukee jokaisen kuntalaisen ja Sotkamossa vierailevan arkea kokonaisvaltaisesti: liikuttaa ihmisiä huomaamatta, rauhoittaa ja vähentää stressiä, tuo ihmisiä yhteen sekä on turvallinen, kaunis ja saavutettava kaikille.

Myös julkisten rakennusten osalta tulisi laatia vastaava suunnitelma, jossa huomioidaan rakennusten suunnittelu, toteuttaminen, käyttö ja ylläpito kuntalaisten hyvinvointia tukevasta näkökulmasta laadullisten mittareiden avulla.

Lisäksi kunta voi osallistua Sotkamon kylien yhteisöjä ja heidän hyvinvointia tukevien ympäristöjen vahvistamiseen.

Sotkamon keskustan valtuustoryhmä esittää, että Sotkamon kunta laatii toteutettavan suunnitelman julkisten ulkoympäristöjen kehittämistä edistääkseen kuntalaisten hyvinvointia ja laadukasta elinympäristöä.

24.3.2026 Sotkamon keskustan valtuustoryhmä

Esimerkkejä, joita voidaan soveltaa Sotkamon tarpeisiin ja mittakaavaan

Porin kaupunki: Porin kaupunkikeskustan kehittämissuunnitelma

https://cms.pori.fi/uploads/sites/2/2024/06/porin_kaupunkikeskustan_kehittamisohjelma_170624.pdf

Tampereen kaupunki: Kantakaupungin vaiheyleiskaava – valtuustokausi 2021-2025

<https://www.tampere.fi/kaupunkisuunnittelu/kaupunkiymparisto-uudistuu/kantakaupungin-vaiheyleiskaava-valtuustokausi-2021-2025-ja-keskustan>

Lahden kaupunki: Viheralueiden suunnittelu [https://www.lahti.fi/asuminen-ja-](https://www.lahti.fi/asuminen-ja-ymparisto/kaupunkiympariston-suunnittelu/viheralueiden-suunnittelu/)

[ymparisto/kaupunkiympariston-suunnittelu/viheralueiden-suunnittelu/](https://www.lahti.fi/asuminen-ja-ymparisto/kaupunkiympariston-suunnittelu/viheralueiden-suunnittelu/)